

SXEDIO.714

5.1.1962: ΠΡΩΤΕΣ ΚΡΟΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Όσο κυλούσε ο καιρός στα πρώτα χρόνια της ζωής της δικοινοτικής Κυπριακής Δημοκρατίας, τα πράγματα σκούρηναν όλο και περισσότερο και στις σκέψεις πολλών άρχισε να κατασταλάζει η ιδέα ότι μόνο με αλλαγές στο Σύνταγμα θα μπορούσε να προχωρήσει η λειτουργία του Κυπριακού Κράτους.

Όμως για τέτοιες αλλαγές δεν αρκούσε η επιθυμία των Ελλήνων που εκφραζόταν δια του Προέδρου Μακαρίου, ούτε και η απλή σύμφωνη γνώμη των Τούρκων.

Χρειαζόταν η σύγκληση μιας διεθνούς διάσκεψης παρόμοιας με εκείνης του Λονδίνου στην οποία είχαν πάρει μέρος, πέραν των δύο Κοινοτήτων της Κύπρου, η Ελλάδα, η Τουρκία και η Βρετανία.

Ενάμισυ χρόνο μετά την ανακήρυξη της Δημοκρατίας και αφού τα πράγματα οδηγούνταν συνεχώς σε αδιέξοδο πάνω σε πολλά θέματα όπως Δήμοι, Φόρος Εισοδήματος, Φορολογικά Νομοσχέδια, Κυπριακός Στρατός και **70:30** στη Δημόσια Υπηρεσία, ο Πρόεδρος Μακάριος άρχισε να ρίχνει τις πρώτες σκέψεις για μια ενδεχόμενη αναθεώρηση του Συντάγματος.

Σε ομιλία του στις **5 Ιανουαρίου 1962** προέβη σε υπαινιγμούς (Μεταγλώττιση):

"Πορεία αδιάκοπη, πορεία με αγώνες είναι η ζωή. Ο κάθε σταθμός στην πορεία μας αποτελεί συγχρόνως και αφετηρία. Ευρισκόμενοι στο σταθμό στρέφουμε προς στιγμή τα βλέμματα προς τα πίσω και προβαίνουμε σε διαπιστώσεις ως προς την ορθή ή εσφαλμένη πορεία την οποία ακολουθήσαμε, ως προς τις πράξεις ή τις αποτυχίες της ζωής μας. Περισσότερη όμως σημασία έχει η αφετηρία και όχι ο σταθμός. Σπουδαιότητα έχει το μέλλον και όχι το παρελθόν. Το βλέμμα πρέπει να στρέφεται συνεχώς

προς τα μπροστά και προς τα πίσω μόνο για να αντλήσουμε διδάγματα που θα καθοδηγούν την πορεία του μέλλοντος. Οι αγώνες της ζωής δεν γίνονται χάριν του μέλλοντος και το μέλλον ανήκει σ' εκείνους οι οποίοι πιστεύουν σ' αυτό και αγωνίζονται γι' αυτό. Αυτό ισχύει τόσο για τα άτομα όσο και για τους λαούς.

" Στην πορεία μας προς τα μπροστά θα συναντήσουμε και πάσης άλλης φύσεως δυσκολίες. Οι συμφωνίες της Ζυρίχης και του Λονδίνου έχουν τερματίσει το αποικιακό καθεστώς στην Κύπρο και για πρώτη φορά στην ιστορία μας το πηδάλιο του Κυπριακού σκάφους βρίσκεται στα δικά μας χέρια.

" Δεν παραγνωρίζουμε όμως και τα μειονεκτήματα των συμφωνιών αυτών, τα οποία σε μερικές περιπτώσεις κατά το έτος που έληξε χρησιμοποιήθηκαν δήθεν σύμφωνα με το σύνταγμα (συνταγματικό δικαίω δήθεν), από ομάδα Τούρκων σε βάρος του συνόλου ή της συντριπτικής πλειοψηφίας του Κυπριακού λαού.

" Υπέγραψα προσωπικά τις συμφωνίες και ούτε μια στιγμή μετανιώ ή αμφιβάλλω ότι έπραξα καλά.

" Ο ισχυρισμός ότι οι συμφωνίες δεν έπρεπε να υπογραφούν και ότι ήταν τότε δυνατό άλλη, καλύτερη λύση του Κυπριακού ζητήματος, αποτελεί αφέλεια για να μη πω το ελάχιστον.

" Είναι γεγονός ότι οι σύνοικοι μας Τούρκοι πήραν με τις συμφωνίες αυτές ορισμένα δικαιώματα πέραν του δικαίου, με μοναδικό σκοπό την προστασία τους ως μειονότητας.

" Δεν επιθυμούμε να αδικήσουμε ή παραβιάσουμε τα συμφέροντα της τουρκικής μειονότητας, με την οποία θέλουμε να έχουμε καλή συμβίωση και συνεργασία.

"Εφ' όσον όμως η Τουρκική μειονότητα καταχράται των συνταγματικών αυτών δικαιωμάτων και δημιουργεί εμπόδια στην ομαλή λειτουργία της Πολιτείας, είμαι υποχρεωμένος να παραγνωρίσω ή να ζητήσω την αναθεώρηση των συνταγματικών εκείνων διατάξεων, οι οποίες παρακωλύουν τη λειτουργία του

κρατικού μηχανισμού και την πρόοδο της Πολιτείας ή χρησιμοποιούμενες κακώς θέτουν σε κίνδυνο αυτήν την ίδια την υπόσταση της Πολιτείας.

" Το Σύνταγμα είναι μέσο για την ομαλή λειτουργία της Πολιτείας και όχι μέσο για την παρεμπόδιση της".

Η ομιλία του Μακαρίου έπεσε σαν βόμβα και προκάλεσε θύελλα αντιδράσεων από τους Τούρκους.

Η " Χαλκίν Σεσί" πρώτη σε σχόλιο της τον προειδοποίησε ότι αναστολή ή αλλαγή της εφαρμογής του Συντάγματος θα σήμαινε το τέλος της Δημοκρατίας και κάλεσε το Μακάριο να μιλήσει σαφέστερα με το τι εννοεί για νέους αγώνες και νέα αφετηρία.

Ακόμα σε άλλο άρθρο της η ίδια εφημερίδα καλούσε τις Εγγυήτριες Δυνάμεις να επέμβουν και προειδοποιούσε:

" Εάν ο Μακάριος ο οποίος καταπάτησε το Σύνταγμα κατά διάφορους τρόπους δεν αντιληφθεί τα σφάλματα τα οποία διέπραξε κανένας δεν αμφιβάλλει ότι η χώρα οδηγείται προς τον γκρεμό. Ο Μακάριος δεν αποτελεί νόμο και κανένα δικαίωμα δεν έχει να καταστρατηγεί το Σύνταγμα... Αν οι Έλληνες συνεχίσουν την ίδια αδιάλλακτη τακτική τους τότε ενδεχόμενα να χάσουν και εκείνα τα οποία έχουν κερδίσει...."

Η απάντηση του Μακαρίου στις επικρίσεις ήλθε στις **10 Ιανουαρίου 1962** με μια νέα απειλή και προειδοποίηση εγκύρων κύκλων της Λευκωσίας, που σήμαινε το Μακάριο, ο οποίος, ωστόσο, δεν ήθελε να προβεί σε επώνυμη δήλωση και της οποίας το νόημα ήταν: Όταν οι Τούρκοι κάμνουν κατάχρηση των συνταγματικών δικαιωμάτων τους θα καταργούνται συνταγματικές διατάξεις για την ομαλή λειτουργία του κράτους.

Ακόμα οι έγκυροι κύκλοι ξεκαθάριζαν ότι ο Πρόεδρος Μακάριος θα προχωρούσε μονομερώς στις ενέργειες του και δεν θα συνεργαζόταν με τις εγγυήτριες δυνάμεις για να επιτύχει τους στόχους του και ότι όποιος είχε παράπονο ως προσέφυγε στους διεθνείς οργανισμούς (**Φιλελεύθερος 11 1 1962**):

"Εν όψει ωρισμένων δημοσιευμάτων, αναφερομένων εις την τελευταίαν δήλωσιν του Προέδρου της Δημοκρατίας Μ. Αρχιεπισκόπου Μακαρίου περί προθέσεως του να ζητήσει αναθεώρησιν ωρισμένων διατάξεων του Κυπριακού Συντάγματος, ως και των εκφραζομένων απόψεων περί της ακολουθητέας διαδικασίας προς πραγματοποίησιν της αναθεωρήσεως ταύτης, αρμόδιοι κύκλοι διασαφήνισαν χθες ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν είναι ποσώς διατεθειμένος να ακολουθήση οιαδήποτε διαδικασίαν συνεπαγομένην εξ αρχής την μετά των εγγυητριών Δυνάμεων ή Διεθνών Οργανισμών καταβολήν προσπαθείας δι' αλλαγίην του Κυπριακού Συντάγματος.

Κατόπιν της εκδηλωθείσης Τουρκικής αδιαλαξίας, ετόνιζον οι ίδιοι κύκλοι, και της καταφώρου καταχρήσεως ωρισμένων Συνταγματικών δικαιωμάτων, παραχωρηθέντων εις την τουρκικήν μειονότητα αποκλειστικώς και μόνον διά λόγους προστασίας, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει την γνώμην ότι η καλύτερα αποτελεσματικωτέρα και απλουστερά διαδικασία είναι όπως εις περιπτώσεις ως αι μέχρι σήμερον σημειωθείσαι- ή και παρομοίας τούτων- προβαίνη αυτοδικαίως και εν ονόματι της ομαλής λειτουργίας της Κυπριακής Πολιτείας, εις άμεσον ουσιαστικήν κατάργησιν των σχετικών διατάξεων και προχωρή εις την λήψιν των αναγκαίων περαιτέρω μέτρων.

Ενεργών κατά τον ως άνω θετικόν τρόπον ο Μακαριώτατος είναι βέβαιος ότι ενεργεί κατά τον πλέον ενδεδειγμένον τρόπον προς κατοχύρωσιν ομαλής συνταγματικής ζωής εις τον τόπον και απροσκόπτου λειτουργίας του καθεστώτος της Κυπριακής Δημοκρατίας, εάν δε εκ των ενεργειών του υπάρξουν παραπονούμενοι, ως προσφύγουν ούτοι-εάν το θεωρήσουν ορθόν- είτε πλησίον των εγγυητριών Δυνάμεων, είτε πλησίον οιουδήποτε Διεθούς Οργανισμού.

Ο Μακαριώτατος πιστεύει ότι ουδείς διεθνής Οργανισμός και ουδεμία των εγγυητριών Δυνάμεων είναι δυνατόν να υποστηρίξουν κατάχρησιν

Συνταγματικών δικαιωμάτων από μέρους της Τουρκικής μειονότητας, εφ' όσον η κατάχρησης αυτή θέτει εις κίνδυνον την υπόστασιν της Πολιτείας, την ομαλήν λειτουργίαν της οποίας ετάχθησαν αυτά να στηρίξουν.

Πρόσθετε ο "Φιλελευθερος" στο σχετικό ρεπορτάζ του:

"Ερωτηθείς υπό του Αθηναϊκού Πρακτορείου κατά πόσον είναι διατεθειμένος επί του ζητήματος αυτού να αναπτύξη δραστηριότητα επί διεθνούς πεδίου ο Μ. Αρχιεπίσκοπος απήντησεν (επιβεβαιώνοντας τους έγκυρους κύκλους):

"Επί κυπριακού μάλλον πεδίου θα συνεχίσω εργαζόμενος και ως προσφύγων οι πραπονούμενοι εις το διεθνές πεδίων. Ουδεμίαν πρόθεσιν έχω και ουδένα λόγον βλέπω να προσφύγω εις τας εγγυητριάς Δυνάμεις ή οιοιδήποτε διεθνή Οργανισμόν."

(Μεταγλώττιση)

"Ενόψη ορισμένων δημοσιευμάτων, που αναφέρονται στην τελευταία δήλωση του Προέδρου της Δημοκρατίας Μ. Αρχιεπισκόπου Μακαρίου για πρόθεση του να ζητήσει αναθεώρηση ορισμένων διατάξεων του Κυπριακού Συντάγματος, ως και των απόψεων που εκφράζονται για τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί προς πραγματοποίηση της αναθεώρησης αυτής, αρμόδιοι κύκλοι διασαφήνισαν χθες ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν είναι καθόλου διατεθειμένος να ακολουθήσει οποιανδήποτε διαδικασία που συνεπάγεται από την αρχή την καταβολή προσπάθειας με τις εγγυήτριες Δυνάμεις ή Διεθνείς Οργανισμούς για αλλαγή του Κυπριακού Συντάγματος.

Υστερα από την Τουρκική αδιαλαξία που εκδηλώθηκε, τόνιζαν οι ίδιοι κύκλοι, και της κατάφωρης κατάχρησης ορισμένων Συνταγματικών δικαιωμάτων, που παραχωρήθηκαν στην τουρκική μειονότητα αποκλειστικά και μόνο για λόγους προστασίας, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει τη

γνώμη ότι η καλύτερη αποτελεσματικότερη και απλούστερη διαδικασία είναι όπως σε περιπτώσεις όπως αυτές που σημειώθηκαν μέχρι σήμερα- ή και παρόμοιες αυτών- προβαίνει αυτοδικαίως και στο όνομα της ομαλής λειτουργίας της Κυπριακής Πολιτείας, σε άμεση ουσιαστική κατάργηση των σχετικών διατάξεων και προχωρεί στη λήψη των αναγκαίων περαιτέρω μέτρων.

Ενεργώντας κατά τον ως άνω θετικό τρόπο ο Μακαριότατος είναι βέβαιος ότι ενεργεί κατά τον πλέον ενδεδειγμένο τρόπο προς κατοχύρωση ομαλής συνταγματικής ζωής στον τόπο και απρόσκοπτης λειτουργίας του καθεστώτος της Κυπριακής Δημοκρατίας, εάν δε από τις ενέργειες του υπάρξουν παραπονούμενοι, ας προσφύγουν αυτοί- εάν το θεωρήσουν ορθό- είτε πλησίον των εγγυητριών Δυνάμεων, είτε πλησίον οποιουδήποτε Διεθνούς Οργανισμού.

Ο Μακαριότατος πιστεύει ότι κανένας διεθνής Οργανισμός και καμιά από τις εγγυήτριες Δυνάμεις είναι δυνατό να υποστηρίξουν κατάχρηση Συνταγματικών δικαιωμάτων από μέρος της Τουρκικής μειονότητας, εφ' όσον η κατάχρηση αυτή θέτει σε κίνδυνο την υπόσταση της Πολιτείας, την ομαλή λειτουργία της οποίας τάχθηκαν αυτές να στηρίξουν".

Πρόσθετε ο "Φιλελευθερος" στο σχετικό ρεπορτάζ του:

"Σε ερώτηση από το Αθηναϊκό Πρακτορείο κατά πόσο είναι διατεθειμένος στο ζήτημα αυτό να αναπτύξει δραστηριότητα σε διεθνές πεδίο ο Μ. Αρχιεπίσκοπος απήντησε (επιβεβαιώνοντας τους έγκυρους κύκλους):

"Σε κυπριακό μάλλον πεδίο θα συνεχίσω εργαζόμενος και ας προσφύγουν οι παραπονούμενοι στο διεθνές πεδίο. Καμιά πρόθεση δεν έχω και κανένα λόγο δεν βλέπω να προσφύγω στις εγγυήτριες Δυνάμεις ή οποιονδήποτε διεθνή Οργανισμό".

Επίσημα η αντίδραση της τουρκοκυπριακής ηγεσίας στις δηλώσεις-προθέσεις του Μακαρίου ήλθε

από τον Αντιπρόεδρο Κουτσιοούκ στις **14** Ιανουαρίου **1962**.

Ακολουθώντας το παράδειγμα του Μακαρίου που μιλούσε για αγώνες ο Κουτσιοούκ είπε μιλώντας σε επισκέψεις του σε χωριά της επαρχίας Αμμοχώστου απευθυνόμενος προς την νεολαία:

" Η γη αυτή είναι κτήμα μας, είναι κτήμα των πατέρων μας. Συνεπώς τα δικαιώματά μας κανένας δεν μπορεί να τα αμφισβητήσει. Ουδέποτε θα παραιτηθούμε από τα προνόμια μας στη νήσο αυτή. Καθ' όλο το διάστημα της τουρκικής διακυβέρνησης της Κύπρου οι πρόγονοί μας σεβάστηκαν τους συμπατριώτες μας Έλληνες και παραχώρησαν σ' αυτούς πολλά προνόμια τα οποία δεν είχαν από άλλη διακυβέρνηση.

" Καλώ τη νεολαία να παραμείνει ενωμένη και έτοιμη για αγώνα όταν την καλέσει η πατρίδα. Η τουρκική κονότητα παραμένει ήρεμη και πιστή στους νόμους. Τι κάμνουν όμως οι άλλοι στη νήσο αυτή; Καλώ όλους να παραμείνουν ενωμένοι αλλά έτοιμοι να προασπίσουν την πατρίδα".